

Előfizetési díj helyben:
 Egész évre . . . 8 frt. = 16 kor.
 Fél évre 4 frt. = 8 kor.
 Negyedévre . . . 2 frt. = 4 kor.
 Vidékre 1 frttal több.

SZABADSÁG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 I. kör, Damjanich-utca. 118. sz.
 Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.
 „Nyitott” sora: 15 kr.

Hirdetési díj: Egész oldal 10 frt. Fél oldal 6 frt. Negyed oldal 5 frt.
 Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.

Megjelenik minden szerdán.

Egyes szám ára: 15 kr.

Kisebb hirdetéseknek minden szó után 5 kr. és a kincstári illeték számítatik.

Csak bérmentes levelek fogadtatnak el s kéziratok nem adatnak vissza.

Elpuskázott középítkezések.

A magy. kir. állami tanitónő képezde épületének hová helyezése végett több év óta folynak a tárgyalások, s ma végre a kisa-játítási eljárás is folyamatban van, mely szerint ez az intézet az ugynevezett szegedi kutak átellenében fekvő területekből kihasítandó nagyobb telekre helyeztetik.

Mi ezt a tervet elejétől kezdve pártoltuk, mert a növendékeknek itt helyben nem csak lakosztályok, tantermek s egyéb szükséges épületek emelhetők, de a lehető legegyszerűbben konyhakert gyümölcsös esetleg virágoskert is teremthető. Mikor ezt a nézetet istáptoltuk, abban a reményben voltunk, hogy a vasuti indóház mai helyéről vagy jobbra vagy balra távolabb helyeztetik, a hol a terjeszkedésre van elég alkalmas homok vagy földterület, új indóház építetik a követelményeknek megfelelően, a mai vasuti épületek pedig a szükséghez képest lakásoknak, hivatalos helyiségeknek esetleg raktáraknak átalakíthatnak s a vasuti forgalom a mai

pontról alkalmasabb helyre terelgetik.

Erről volt is szó.

Hogy a miniszterium s illetve az állam vasuti igazgatóság miatt nem akart új személy pályaudvart berendezni, azt tudjuk: mert Szabadka város közönsége rég megelégette a vasutaknak hozott áldozatokat. Azt hittük, hogy a kormány belátja Szabadka város áldozatkészségét és nem kívánja azt minden alkalommal igénybe venni, a nélkül, hogy ebből a mi városunknak haszna is keletkezne.

És most hová jutottunk?

Szabadka város méreg drága pénzen telket szerez és azon épített az államnak egy tanitónő képezdét. Természetesen ez az építkezés is nagyon borzas leend. És mikor ez már eldöntött dolog, akkor a magy. kir. állam vasutak igazgatósága versenyt csinál Szabadka városnak, de magának az államnak is és kifogja tolni a vasuti sineket az ujjonnan épülendő tanitónő képezde palotájának falai alá.

Nohát ez nagyon elhibázott építkezés.

A vasuti sinek mai elhelyezése elég távol esik az emelendő tanintézettől de az új berendezkedés teljesen agyon üti s megfosztja hivatásától a képezdét.

Hát vajjon nyer-e ezzel valamit az államvasut?

Sintelepet igen, de egyebet nem.

A vasuti indóház Szabadkán annyira szűk, hogy az utasok különösen nyáron hering módra összezsuffolvák, az indóház pedig már foltozásokkal sem nagyobbítható.

Sürgős intézkedésre van itt szükség.

Vagy a tanitónő képezdét nem kell a kijelölt helyre felépíteni, vagy pedig az államvasutak indóházát más helyre kell kiépíteni, mert ez az építkezés annyira elhibázott dolog, hogy egy év tized mulva a tanitónő képezde palotáját is kénytelen lesz sinek alá temetni a miniszterium s illetve a vasutak igazgatósága, mert a pályaudvar más felé már nem terjeszkedhetik, pedig a napról-napra fokozódó forgalom a terjeszkedést

Tárca.

Vermes Lajos mint athleta.

Augusztus havában üli meg Vermes Lajos versenytársai és tisztelőinek társaságában tiz éves bajnoki jubileumát.

Az idő gyorsan rohan, már tiz éve annak, midőn három magyar ifjú óriási tömeg csücsölektől környezve váratlanul megjelent Konstantinápolyban Perra melletti térségen, hol a győztes angol hajóhad legénysége, kik Egyiptomi győzelmeiket ünnepelni jöttek Bizancz és városába, ott kerékpár-versenyeket rendeztek. — Ez alkalommal 3 napig tartott versenyekből (futás, ugrás, kerékpárversenyekből) mint győztes Vermes Lajos került ki. E győzelme által a nemzetközi versenyek bajnokává avattatott. Ha Vermes Lajosról mint kerékpárosról akarunk szólni, úgy a magyar kerékpár sport történeti fejlődését kellene elmondanunk, mert minden lényegesebb haladásban nemcsak tevékenyen vett részt, hanem sokoldalú képességével a vezérszeropet is magához ragadta. Működése már akkor kezdődött, midőn Kosztovich Lászlóval, ki Angliában sajátította el a kerékpározást (és ott egy angol kerékpár-egyletnek elnöke is

volt) Günsherrel, Forché Románnal, Stieglitzel, Körösmezey Gusztival, Oherolly Jánossal, Rossi Nándorral megalakították a Budapesti Vasparipa Egyesületet.

Rendkívüli erélyvel hozzá fogtak a tagok gyűjtéséhez, az országuti versenyek szervezéséhez (60-as bizottság működött állandóan) — legszobbb eredményeket érttek el a (Budapest-Gödöllői versenyek alkalmával), s ezen versenyekből mindentől a Vermes testvérek, Lajos, Nándor és Béla mint győztesek kerültek ki. De nem sokáig tartott a B. V. E. „Előre” működése, mert egy szerencsétlen pillanatban az egész Rencz cirkusz épület (Alkotmány utcában) hol az egylet helyisége volt felszerelésével, egyleti irományaival, s mintegy hatvan kerékpár bennégett. A leógett egylet tagjaiból alakult a Budapesti Kerékpár Egyesület, melynek versenyein ismét Vermes Lajos tnt ki. Köteteket lehetne összeírni, ha részletesen mindazon verseny eredményeket, miket elért, kirándulásokat és utazásokat, miket tett, — agitációkat, miket egyletek szervezése körül kifejtett, versenyek rendezése és — ne hagyjuk el — a magyar sport irodalom megteremtése körül kifejtett.

Rövid életraja adatai a következők: Született Szabadkán, 1860. június 29-én egy

oly családból, mely magát Budafalvi Botlen fiától Pétertől származtatja, — e ki az Ottokár cseh király elleni hadban magát kitüntette és történéseink által kétségtelenül belett bizonyítva, hogy Ottokár cseh királyt sajátkezűleg szurta le, és ezért 1257-ben IV-ik László magyar király által az udvarnokok sorából nemességre emeltetett. A család 1356-ban szintén kapott megerősítő oklevelet. A család tagjai közül kiltunt az utóbbi időben Jeromos, ki 1832-ben a pozsonyi országgyűlésen jelen nem levő országbárót képviselt. A család tagjai Árpád-házi okmányok alapján Magyarország királyi viadora címet öröklés útján nyerik, mely a nemesi címmel van adományozva. Anyai ágon Vermes Lajos (ódes anyja született Upsalai lovag Httppmann Aloyzia) egy ósrégi svéd családdal áll rokonaságban, kinek ősei Gustav Adolf alatt Svédország főnemesei közé emeltettek. — Hőseink valódi magyar typos, középtermettel, tatár kifejezésű koponya alkattal és valódi scytha vérmérséklettel bir. — Nagyobb versenyeinél a training alatt 10—12 kg.-ot veszit testsúlyából. Jellemző az, hogy 20 éves korától 30 éves koráig folytonos training alatt volt, és testsulya aszerint változott, milyen verseny nemre készült, — gyors futá-

Mai számunkhoz egy fél iv melléklet van csatolva.

megköveteli, ha mindjárt 100,000-reket érő telkek pusztítottak és épületek döntetnek is romba.

Szerintünk Szabadka város nem hibás, hanem hibásak azok a jó urak oda fönt, a kik a Szabadkai helyzetet megismerni nem tudják vagy éppen nem akarják.

TÁVIRAT.

Szabadság eredeti értesítése. Debreczen 1895. május hó 28-án az ország szívében 1200 versenyző közül a szabadkaik minden ponton győztek, s több verseny díjjal kitüntetve 29-én érkeznek haza.

Országos vásárok.

A társadalomnak ugy számbeli nagyságánál, mint munkájának nemzetgazdasági fontosságánál fogva egyik nevezetes része a kisiparosok osztálya. Ez az osztály, melynek pedig az államfentartás munkájában is nevezetes szerep jutott, ugy vagyoni helyzetében, mint erkölcsi erejében és tekintélyében napról-napra gyengül, pusztul. E pusztulás magára vont a államférfiaknak, a társadalom vezető embereinek és a sajtónak figyelmét egyaránt, ugy, hogy annak megszüntetése fontos napikérdéssé nőtte ki magát, melynek megoldására az illetékes tényezők mindegyikének közremunkálnia kell,

Ha a bajt gyökerében orvosolni akarjuk, kutatnunk kell az okok után, melyek azt előidézik. Hogy minő forrásokból ered a kisiparos osztály folytonos hanyatlása, nem akarjuk ezuttal egyenkint számbavenni, azért csakis arra hívjuk fel a figyelmet, melyet soraink homlokára tüztünk, a vásárookra.

molnál testsúlyából vesztett, míg súly emelés és ökölvívás, birkozási versenyeknél testsúlya 5—6 kg.-al gyarapodott. A megszigorított évtized alatt ugy dohányzástól, szeszes italok és fűszeres ételektől, valamint éjjelzésekől és némi kihágásoktól távol tartotta magát s ennek köszönhetette azt, hogy rövid egymástáni időszakokban ugy Magyarország mint külföld nagyobb versenypályáin, valamint Szent Pétervár és Moszkva között tartott nemzetközi gyalogló versenyekben. Turin-Róma gyalogló versenyben első díjjakat nyert. Különbön álljon elő hiteles névjegye, — e szerint: Nagy és kisbudafalvi Ráthonyi Bethen Magyarország Erályi viadora Vermes Lajos tr. a Magyarorsz. tornagyolot szövetségének legelső koszoruzott tornásza; — a „Self Defence ov the art of boxing“ nagymestere; az „United Universities Athl. Club“ viadalt intéző bajnoka (Steward Chapion); 35 czim, 16 bajnoki serleg. 250 érem, 140 koszoru, 120 oklevél tulajdonosa, többszörös bajnok és viador, a „Levente czim védője; a Palicsi teljesen felszerelt asphalt angol versenypálya tulajdonosa. Okleveles vívómester és tornanatanár. Végül megemlítjük, hogy jelenleg ismét training alatt áll, és nagyban készül a jövő évi milleniumi küzdelmekre. — Müködéshöz áldást erőt kívánunk.

Herodotos.

A vásárok a mezőgazdákra, az iparosokra és kereskedőkre nézve cikkeik értékesítése, valamint az egész közönségre az adás-vevés szempontjából, valamint a forgalom könnyűségére és gyorsaságára nézve ugyszólván nélkülözhetetlen tényezők. Amde a mai roppant nagy számuknál fogva sok tekintetben több kárt, mint hasznot hoznak, azért reformálásuk égető szükségé vált, mert ugy áll a dolog, hogy a vásárok száma, részint magán érdekkel érvényesülése, részint egyéb okoknál annyira elszaporodott, hogy ma már nagyobbacska falu sincs 2—3 vásár nélkül, míg a mezővárosokban, járások székhelyein 5—6 vásár van évenként. Ebből kifolyólag azután megtörténik, hogy ugyan azon időben 2—3 helyen is tartanak vásárt, ugyanazon vagy legalább is egymást követő napokra esik három-négy. Van-e a vásárok ily nagy számának értelme, haszna? Célra vezetők e, üdvösek-e? Nemcsak nem használnak, hanem egyenesen hozzájárulnak első sorban a kisiparosok tönkretevéséhez.

Az a szegény kisiparos vásárról-vásárra házal, el nem engedve egyet sem, mert biztatja, csalogatja a remény: hátha csinál egy kis üzletet? Persze a remény azután csalfa lesz. Hiába töltötte el a drága időt, a munkanapot, hiába ürte ki az eső záporát, tél hidegét, hiába költekkezett a vásárba magára, otthon családjára és hiába fizette a fuvardíjat: üres eredménnyel tér haza, ha portékáit nagy veszteség árán elkótyavetyélni nem akarja. Igy megy ez gyakran, hetenkint 2—3-szor is mig tele lesz adóssággal, mely azután fölémészti házát, földesekéit, melyekhez talán apja után jutott, vagy melyeket régi jobb időkben maga szereztetett össze.

Végre ott a teljes tönkrejutás szélén s ekkor mit tesz? Valami biztos — ha sovány is, de — kenyér után néz, beszegődik hivatalokhoz, vasúthoz, iskolához stb. szolgának, bakternek, s ha ez sem sikerül, lesz belőle napszámos.

De nem csak a kisiparos veszedelmes a vásároknak e aagy száma. Veszedelmes az igen sok gazdára is, habár nem is akkora mértékben. A ki ismeri a mi, magyar parasztjaink természetét, az előtt nem kell az állításunkat hosszasan bizonyítgatni. Képes a vásárban fél napon át alkudozni, hogy lealkudja azt a 10—20 kr. különbséget mely a csizma vagy dolmány áránál közte és az eladó iparos között van. Hjah! de az iparos nem engedhet, mert talán éppen a csekély összeg volna az ő tiszta haszna a munkáján. Végre is ott hagyja, mert ugy gondolkodik: holnap pedig meg a másik faluban lesz vásár, majd megveszem ott. Nem lévén számító természete, figyelembe sem veszi elpazarolt idejét, költségét stb. S e mellett hányszor megtörténik az, hogy az otthagyt dolmányának, csizmánának ára apránként lekotyog a garaton és se pénz se posztó.

A vásártartást tehát reformálni, számukat kevesbbiteni kell. Nagyon elég lenne, ha a járások székhelyein s esetleg egyes nagyobb forgalmu vidékek

gócepontján tartanának évenként 3—4 vásárt, a többit az apró faluhelyeken tartott vásárokkal együtt megszüntetni kellene. A vásárok kevesbbitését bőven kárpotolná azoknak sokkal nagyobb népessége, üzleti forgalmuknak élénksége, mely a mostani tespedést és pangást felcserelné.

A sajtó már több ízben felemelte a vásárok reformjának kérdésében szavát, de ez ideig eredmény nélkül. Hogy a kívánt célhoz eljussunk, általános országos mozgalmat kellene indítaniok maguknak az iparosoknak. Akármelyik ipartestület felvethetné a kérdést, memorandumba foglalná és az illetékes ipar- és kereskedelmi kamarájához terjesztené föl ama kérelem kapcsán, hogy a megkeresett kamara az ügy támogatására nyerje meg a hazai többi kamarákat is és egyszerre, együttesen és hathatósan kérjék a kormányt, hogy végre a vásárügyet rendezni s a kisiparos osztály pusztulásának eme hatalmas tényezőjét reformálni ne késlekedjék.

FŐISPÁNI KINEVEZÉS.

Dr. Vojnits Istvánt Szabadka és Baja városok főispánját, a király a belügyminiszter előterjesztésére felmentette Szabadka város főispánságától és Zombor városának valamint Bács-Bodrogh vármegyének főispánjává kinevezte.

A kinevezés tegnap történt meg és csak mai hivatalos lapban lesz.

Az installatio június 20-án lesz 10 főispán részvétele mellett.

Törvénykezés.

(Kriminális feljelentés polgármesterünk ellen.)

Kósa István szabadkai lakos kétféle hamis eskü végett büntügyi feljelentést tett Szabadka város polgármestere Mamuzsich Lázár ellen.

A feljelentés eléggé merész, de azt hisszük, hogy a feljelentő megbízott ügyvéd Liposzenesics Lázár kétszer is meggondolta a dolgot, mielőtt e lépésre szánta magát. Nem vizsgáljuk és nem bíráljuk az ügyet, hanem közöljük a feljelentést szószerint amint következik:

„Tekintetes kir. Törvényszék!

Tisztelettel alulírott a helybeli kir. Járásbíróság polgári irattárában I. 680/893. polg. sz. a. elfekvő s ide csatolni kért iratok tanúsága szerint Mamuzsics Lázár, polgármester helybeli lakos ellen, a helybeli u. n. „Mária Terézia“ park szomszédságában levő házában 1892. évben tett építése közben műszaki s illetve művezetői munkálatok teljesítése címén 250 frt tőke és járulékaik erejéig keresetet indítottam.

Mamuzsics Lázár polgármester a jelzett perben keresetemmel szemben azzal védekezett, hogy engem művezetőül az építési vállalkozó Macskovics Titusz építész mérnök alkalmazott, s hogy velem szemben személyes kötelezettséget nem vállalt, továbbá, hogy a közte és Macskovics Titusz közötti szerződés felbontása után a művezetői teendőket nem is teljesítettem.

Folytatás a melékleten.

Az említett perben volt jogi képviselőm, Mamuzsics Lázár ezen védekezése ellenében az akkor rendelkezésre állott bizonyítékokat előterjesztette, egyszersmind pedig — az előterjesztett bizonyítékok elégtelensége esetére — Mamuzsics Lázárnak fősokklt ajánlott fel arra nézve, hogy ő velem szemben a háza építésénél általam végzett műszaki s illetve művezetői munkálatok teljesítéséért járó díj megfizetésére személyes kötelezettséget nem vállalt és hogy a közötté és Macskovics Titusz építési vállalkozóval kötött szerződés felbontása után én műszaki teendőket nem teljesítettem.

Az I. bíróság 9154/893. sz. a. hozott ítéletével kereseti kérelmemnek helyt nem adván, keresetemmel feltétlenül, míg a II. bíróság a Mamuzsics Lázár által az imént jelzett körülményekre leteendő eskütől feltételezeten utasított el, ezen II. bírósági ítélet ellen Mamuzsics Lázár felebezett ugyan, különösen hivatkozva polgármesteri állására, melynek méltóságával — szerinte — nem volna összeegyeztethető, hogy ő egy ilyen bagatell összeg megfizetése iránt folyó perben esküt tegyen, de a III. bíróság a II. bíróság ítéletét helybenhagyta.

Ezen ítélet folytán Mamuzsics Lázár polgármester a már ismétolten kiemelt körülményekre az esküt — az ide A/a. hiteles másolatban csatolt eskületéti jegyzőkönyv tanúsága szerint — 1895. évi április hó 3. napján, a helybeli kir. járásbírósnál letette; s ezzel — mint ezt alább kifejtem s illetve beigazolom — a btkv. 219. §-ába ütköző 2 rendbeli hamis eskü büntetést követte el.

Arra vonatkozólag ugyanis, hogy Mamuzsics Lázár polgármester velem, mint háza építésénél alkalmazott művezetővel szemben személyes kötelezettséget vállalt: B) a. becsatolom — a korábban Rukavina Nándor bádogos birtokában volt, s utólag birtokomba került — ház-kupolára vonatkozó s Mamuzsics Lázár és Rukavina Nándor által sajátkezűleg aláírt, általam Mamuzsics Lázár megrendelésére készített s 1893. évi június hó 13. napjáról, tehát Mamuzsics Lázár és Macskovics Titusz között kötött szerződés felbontása utáni időről keltezett eredeti tervrajzot.

E tervrajzot elkészítvén, Rukavina Nándor bádogost a kupolának tervszerinti bebádogozására felkértem, ki is a felhívásnak engedve, velem együtt Mamuzsics Lázár polgármesteri hivatalába jött, a hol az ugyancsak általam készített s a Mamuzsics Lázár által ott előtünk módosított költségvetés alapján a kupolának bádoggal való bevonását magára vállalta s a munkát tervrajzom s Mamuzsics Lázár által részben módosított költségvetésem alapján el is készítette. S hogy ezen előadásom való: igazolni fogja Rukavina Nándor, bádogos, helybeli lakos.

Ezekből pedig nyilvánvaló, hogy Mamuzsics Lázár, a park melletti s 1892. évben épült házának építése alkalmával a Macskovics Titusz építési vállalkozóval kötött szerződésének felbontása után is nemcsak műszaki s művezetői munkálatokat végeztem, hanem épen ebből folyólag ő velem közvetlenül jogviszonyban is volt, s így az általam teljesített műszaki teendők után velem szemben — igen természetesen — személyes kötelezettséget vállalt: mert a polgári per során maga sem állította, hogy én a műszaki s illetve művezetői munkák teljesítését díjtalanul vállaltam volna el.

De mindezekon felül azt a körülményt, hogy Mamuzsics Lázár velem szemben szo-

hivatkoztam, mert egyrészt azok lakását akkortájt kipuhatolnom nem sikerült, másrészt pedig azért nem, mert a volt jogi képviselőmnek bement tanukkal állításaimat beigazolhatni véltem. Egyébként volt jogi képviselőm a neki bement tanuk vallomásaiban sikertelenségéről a polgári per befejezése előtt nem is értesített s így új tanu bementésének szükségét sem láthattam.

Ezek alapján Mamuzsics Lázár polgármester, helybeli lakos ellen a btkv. 219. §-ába ütköző — és pedig, minthogy egymással okszerű kapcsolatban nem levő s illetve nem egymásból folyó, hanem egymástól teljesen függetlenül álló körülményre tette le a hamis esküt — 2 rendbeli hamis eskü büntetést igazoltam, hogy Mamuzsics Lázár a Macskovics Titusz építési vállalkozóval kötött szerződésnek 1892. év június hó 2. napján történt felbontása után engem műszaki s az ezzel járó művezetői munkálatok teljesítésével megbízott, de különösen igazolni fogják a hivatkozott tanuim is, hogy az imént jelzett időponttól kezdve engem művezetőül épen Mamuzsics Lázár alkalmazott, mely körülményből pedig velem szemben elvállalt személyes kötelezettsége okszerűleg következik.

Azt a ténykörülményt pedig, hogy én 1892. évi június 2. napjától ugyanaz évi augusztus elejéig a Macskovicsal kötött szerződés felbontása után művezetői teendőket végeztem: igazolni fogják Eberhardt Mihály (I. III. körben) gipszmunka készítő, Bulyovcsics Máté (I. III. körben), Kósa János (I. VII. körben) Bleszák András (I. VI. körben) kőművesek és Siska Antal ácsmester helybeli lakosok; — és pedig Eberhardt Mihály igazolni fogja azt, hogy az 1892. évi július hó 28. napjáig terjedő időközben készített s Mamuzsics Lázár házában felhasznált szobrászati munkákhoz nemcsak a szilkséges rajzokat, hanem (a szobor munkák) elkészítéséhez szükséges utasításokat én adtam, valamint azok készítése közben az ellenőrzést állandóan én teljesítettem, de sőt a gipszmunkák modellirozásánál személyesen segítkeztem is. Bulyovcsics Máté, Kósa János és Bleszák András kőművesek pedig igazolni fogják, hogy Macskovics építési vállalkozónak távozása után a kőműves munkáknak tervszerinti teljesítésére, nevezetesen a többi között a lépcsőház díszítése és párkányok készítésénél az utmutatást és ellenőrzést én teljesítettem, ugyanezen ténykörülményt igazolni fogja Siska Antal ácsmester is és ezeken felül azt is, hogy 1892. évi június hó 10—12-ik napjától kezdve számított 5 (öt) hét alatt — mint a mely idő alatt ő ácsmunkákat végzett — úgy a kőműves, mint az ácsmunkákra vonatkozó rajzokat, nemkülönben a ház kupolájának rajzait én adtam ki és az ezek alapján végzett munkákat én ellenőriztem, valamint, hogy a ház kupolájának faszerkezete és bebádogozása is az én utmutatásom és ellenőrzésem mellett készült.

Végre, hogy a kérdéses időben művezetői teendőket teljesítettem, igazolni fogja Rukavina János (I. II. körben) bádogos, helybeli lakos is, mint a ki a ház kupolájára alkalmazott bádogos munka kivételével — a többi bádogos munkát az általam kiadott rajzok utmutatásom és ellenőrzésem mellett teljesítette.

Megjegyzem, hogy az A/a. tervrajzot a polg. per folyamán azért nem csatoltam be, mert az — mint fentebb kiemeltem, a per folyamán birtokomban nem volt, a most bement tanukra pedig ugyanott azért nem

mélyes kötelezettséget vállalt, mert a Macskovics Tituszsal kötött szerződésének felbontása után művezetőül ő maga (Mamuzsics Lázár) alkalmazott, igazolni fogják Bulyovcsics Máté (I. III. körben), Kósa János (I. VII. körben), Bleszák András (I. VI. körben) kőművesek, helybeli lakosok, mint akiknek és társaiknak jelenlétében Mamuzsics Lázár, a szerződésnek Macskovicsal történt felbontása után kijelentette, hogy Macskovics Titusz mérnök ur vállalkozói minősége megszűnt, s hogy ezután mindenben egyetl Kósa István utasításai szerint járjanak el, mert a házépítési munkálatokat ezután egyedül Kósa István fogja vezetni.

Már az A) a. eredeti tervrajzzal is bemiatt ezennel feljelentést teszek; — tisztelettel kérvén a tekintetes kir. Törvényszék, mint büntető bíróságot,

hogy feljelentésem alapján Mamuzsics Lázár polgármester, helybeli lakos ellen vizsgálatot elrendelni, ennek folyamán őt, tanuimat s engem a jelen feljelentésemben foglalt körülményekre kihallgatni s a kifejlendőkhez képest őt a btkv. 219. §-ába ütköző 2 rendbeli hamis eskü büntetése miatt vád alá helyezni, mely hozandó határozatnak jogerőre emelkedése után végtárgyalást kintizni, s vádlottat a btkv. 219. §-ába ütköző 2 rendbeli hamis eskü büntetésében bűnösnek kimondani és megbüntetni méltóztatnék.

A szegedi kir. ítélő tábla elnöke több nap óta köruton van s a tábla területén fekvő törvényszékek s bíróságokat vizsgálja meg. E hó 27-én Szabadkán keresztül Ujvidékre utazott, honnan Szakadkára jön vissza a vizsgálatot meg-ejteni, még pedig hamarosan, mert az ujvidéki törvényszéknél több vizsgálatot még a mult héten elvégezte.

Közgazdaság, ipar, keresk.

— **A triesti általános biztosító-társaság** (Assicurazioni Generali) f. é. május hó 11-én tartott 63-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1894. évi mérlegek.

A zárszámadás jelentéséből látjuk, hogy a társaság életbiztosítási díjtartalék 1894. december hó 31-én 43. 200. 401 frt 59 kr-ra emelkedett, míg a kár és nyereség részesülést tartalékok czimén 1.083.976 frt 46 kr. vezetettett új számlára elő. december 31-én az érvényben volt életbiztosításokért tőke összeget 169.929.625 frt 03 kr-ra emelkedtek; az életbiztosítási ágban az év folyamán bevett díjak 7.074.156 frt 18 krt tettek.

— **A tűz- és szállítvány-biztosítási ágakban** a díj és illeték bevétel 9.819.270 frt 01 kr. volt, a miből 2.778.822 frt 46 kr. mint díjtartalék és 602.905 frt 69 kr. mint kártartalék lett minden tehertől menten a jövő évre átvitelve. Az 1894. december hó 31-én érvényben volt biztosításokért a jövő években esedékessé váló díj kötelezvények összege 30.541.700 frt 64 kr-ra emelkedett.

Kárkért az 1894-ik évben 9.737.614. frt 48 kr. fizetett ki. Ehez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 272.139 frt 99 kr-nyi igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 51.009.119 frt 80 kr. esik, melyet a társaság 158.254 károsetben fizetett.

Az értékpapírok árfolyam ingadozása fedezetére alakított tartalék 1,190.544 frt 38 krról 1,091.467 frt 11 krral gyarapított úgy, hogy az 1894. december 31-én 2,282.011 frt 44 krt tett ki daczára annak, hogy kisorsolás alá eső és a névértékükön beváltható értékpapírok csakis névértékükön vétettek fel a mérlegbe, míg a nyereség tartalék alapszabályszerű mérvben, részvénytőke fele összegében, vagyis 2.625.000 frtban, a kétes követelések tartaléka 80.000 frttal változatlanul fentartott.

A társaság biztosíték alapjai az ideai átutalásuk folytán 54990.003 frt 34 krról 58.071.673 frt 84 krra emelkedtek és következőképen vannak elhelyezve:

1. Ingatlanok és jelzálog követelések 7.886,069 frt 48 kr. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 4,388,122 frt 25 kr. — 3. Letétményezett állampapírokra adott kölcsönök 52,214 fr 51 kr. — 4. Értékpapírok 39,020,240 frt 59 kr. — 5. Tárca váltók 284,735 frt 02 kr. — 6. Folyó-számlák (Adósok a hitelezők követeléseinek levonásával) 1,244,297 frt 40 kr. — 7. Kézpénz az intézet pénztáráiban és bankoknál 1,520,894 frt 59 kr. 8. A részvényesek biztosított adósszelei 3,675,000 frt. Összesen 58,071,673 frt 48 kr. — Ezekből több mint 15 millió magyar értékekre esik.

Az elért 818,536 frt 92 krnyi tiszta nyeresémből a társaság osztalékul részvényenkint 120 frtot aranyban, vagyis 300 frankot fizet.

A közgyűlés az eszközölt új választásoknál az igazgatótanács magyar tagjait Hegedűs Sándort és dr. Jókai Mórt egyhangúlag ismét megválasztotta.

Hátralekos előfizetőinket kérjük sziveskedjenek lakásukra küldött nyugtáikat beváltani, és ne kívánják hogy heteken keresztül kénytelenitessünk háborgatni őket.

H I R E K.

— **A Szabadkai m. kir. állami tanítónőképező intézetben** a f. tanévi osztályvizsgálatok a következő sorrendben fognak megtartatni: Junius hó 10-én reggel 8 órakor az összes hitfelekezetek hittanvizsgálata 10-én d. u. 3 órakor tornavizsgálatot, 11-én reggel 8 órakor az I. osztály vizsgálata. 12-én reggel 8 órakor a II. osztály vizsgálata, 14-én reggel 8 órakor a III. osztály vizsgálata, 14-én d. u. 3 órakor zenevizsgálat, 22-én reggel 8 órakor a gyakorló iskola vizsgálata. A kézimunkák és rajzok junius hó 11-étől 14-éig bezárolag megtekintésre ki lesznek állítva.

— **Urbán napja.** Szép langyos idővel köszöntött be, s ma már gazda közönségünk a májusi fagyoktól sem remeghet tovább. Ennek öröme a város VI-ik és VIII-ik körében úgy Palicson is vasárnap kisebb nagyobb mulatságokat rendeztek.

— **A szabadkai toronyórak valami dermesztő betegségbe estek.** Hetek óta bolondítják az embereket az óra mutatóval. Valjon mi az oka annak, hogy nem csak a torony alatt, hanem a toronyban is rendetlenség van épen a város-házán.

— **Meghalt** a szabadkai kir. tszék egykori bírja a közkezdveltségnek örvendett

Kiss József. A család részéről a szomorú jelentés így hangzik. „Uzv. Balászfalvi Kiss Józsefné szül. Nemes Kozma Emilia úgy a maga, mint gyermekei: Albert, József, Emilia, Kálmán és Endre; a testvérek: Balászfalvi Kiss Mihály nejével s loányával és Balászfalvi Kiss Judith, valamint az összes rokonok és barátok nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentli a felejtethetlen férj, a legjobb apa, testvér, rokon és barátak Balászfalvi Kiss József tomesvári kir. ítélő táblai bírónak, élete 51-ik, boldog házasságának 23-ik évében, f. hó 25-én reggeli 4 órakor, hosszas szenvedés után Gleichenbergben történt gyásos kimulát. A feledhetetlen drága halottnak hült tetemei f. hó 28-án d. u. 2 órakor fognak az ev. ref. vallás szertartásai szerint a budai-úti temető halottas házából örök nyugalomra tétetni. Keeskomét, 1895. május 26-ik napján. Áldás és béke poraira!”

— **Vétkes gondatlanság** terheli Blaskovits helybeli szoba festő és mázoló. Ifj. Vojnich Sándor Kossuth utcai házában külső részén dolgoztatott segédeivel a mikor a munkások alatt az emeleti álvány összeroskadtt, azok az utca kövezetére zuhantak. A szerencsétlen munkások közül Baka Simon mázoló segéd a deszkák alá került, ballábát törte. Eszméletlenül vitték be a kórházba. Mészáros Mihály szobafestő és Szurok Márton telefon munkás jelen-tekeny sérülést szenvedtek. Különösen előbbinek arca és homloka egészen elvan éktelenítve s ballábszára is felvan hasítva. Mondanunk sem kell, hogy özönlött a nép a helyszínére, csak a rendőrség hiányzott a délutáni órákig.

— **Halmay Imre** ez időszerinti szabadkai színigazgató társulata ma és részben holnap érkezik városunkba, hogy ujonnan szerződött tagjait bemutassa a nagy közönségnek. Ez alkalomból holnap adatik „Fedóra“ színmű, holnapután pénteken pedig „A madarász“ operette. Az előadások esti 8 órakor kezdődnek. Helyárák a rendesek. A két bemutató előadás érdekes lesz, mert a drámai szerepben Arday Idát látjuk egy évtized után színpadunkon, míg az operetteben Pogány Janka énekesnő mutatkozik be, a ki eddig Szegeden és Miskolczon működött kedvező sikerrel. Az első énekesnő úgy látszik ismét Halmainé akar maradni, pedig épen az ő helyének betöltése vált szükségessé. Új primadonnát a névsorban nem találunk.

— **A kinek nem inge, ne vegye magára.** A szabadkai kerékpárosok tulajkapásai ellen lapunk mult számában egy felszólamlás jelent meg, melyben diákok és ügyvédbojtárokról van szó. Dr. Fischer Jákó megjelent lapunk szerkesztőjénél s kijelentte, hogy Szabadkán több ügyvéd bojtár nincs, aki vasparipán lovagol, ő pedig semmiféle megrovásra méltó cselekményt el nem követett. Mi ezt a kijelentést jó szívvvel közre adjuk, de megjegyezzük azt is, hogy az személyéről ama közleményben szó nem volt s azt ő magára nem is vonatkoztathatta. E kijelentésnek azonban az a csekélyke haszna mégis meg van, hogy meg tudjuk belőle, miszerint a szabadkai ügyvéd bojtárok rajta kívül nem bicikliznek.

— **Rendőrség figyelmébe.** Palicson a tóparton a nádas részén lévő Rukovina és Vojnits szálláson levő gyerme-

kek egész napokon át az ott levő vadász esolnakokon a nádasban levő vadak tojása szedésével foglalkoznak s ezáltal úgy a vadak szaporodásában mint a nádban tetemes kárt okoznak. Valjon nincs a hatóságnak Palics környékén megbízott esősze, a ki ezt a vadorzást megakadályozná. A felügyeletre annál inkább nagyobb szükség van mert az orvvadászok is nagyon garázdálkodnak s kiszorítják a vadászterületről azokat a kik drága pénzen megfizetik néhány órai szorakozásokat.

— **Öngyilkos leány** Jurinovits Regina egyik helybeli bunyevác család 21 éves leánya e hó 24-én foszforoldattal megmérgezte magát s a nehéz kínlódás után e hó 26-án meghalt. Az elhunytát felbontották, az önmérgezést megállapították s a hullát tegnap átadták az anya földnek. Az öngyilkosság oka nem volt kideríthető.

— **Többrendű lopás** történt a héten városunkban, de a részleteket nem ismerjük, mert rendőrségünk attól való féltében, hogy a tolvaj urak is ujságolvasók az értesítésadást vizsgálatuk érdekében megtagadják.

— **Erős tüzfény** világított be a főtéren keresztül fekvő város részbe is e hó 22-én éjjel. Igen sokan siettek a vész helyszíne felé azon hitben, hogy a tűz a főtér közelében ütött ki, pedig az egészen a zsidó templom közelében fekvő Tuba utczában pusztított el egy nádfüdeles lakházat melléképületével együtt. A tűzoltók is kivonultak, de teendőik esupán a tűz netáni tovaterjesztésének meggátlására szoritkozhatott. A ház tulajdonosa Bergl Joel állítása szerint gyújtogatás történt. Ház nem igen nagy lehet, mert az épület biztosítva volt.

— **Szobatüz áldozatául esett** tegnapelőtt d. u. két kis gyermek. Evertovits Antal V. kőri lakos házában ugyanis szobában tűz ütött ki s a két bezárt gyermek nem menekülhetvén, ott lelte halálát. Az egyik 3 éves, a másik 2 éves volt.

— **A gőzgépközleket és kazánfűtőket** vizsgáló zombori bizottság f. év május 31-én fogja legközelebről vizsgálatát tartani, a m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében. (Megyeház.) — A vizsgálatra jelentkeznő öhajtok, köllően felszerelt folyamodványaikat, a m. kir. államépítészeti hivatalhoz intézzék. — A vizsgálatra jelentkezőknek igazolniuk kell: 1) hogy a 18 életévet betöltötték. (Ifjabb egyének keresztlevéllel.) — 2) hogy magyar honossággal bírnak. — 3) hogy orkölésileg kifogástalan életűek. — (A 2) és 3) allattiak azon egy bizonyítványba is foglalhatók.) — 4) hogy fűtött kazán illetőleg dolgozó gőzgép mellett, gépész fellügyeloe alatt legalább hat hónapon át dolgoztak. (Az erről szóló magánbizonyítvány az előjáróság által is megerősítendő.) — Együttal arra is figyelmeztetnek a jelentkezők, hogy a gépészjelöltéktől az állam hivatalos nyelvének oly mérvben való ismerete kívántatik meg, hogy a kiadott kazánügyi rendeleteket, teljesen megérthessék; magyarul, olvasni, írni, beszélni tudjanak. A kazánfűtőjelöltéktől csak az államnyelvének megértése, s a számok olvasása kívántatik meg. Zombor, 1895. május hó 24-én. Boktildi: Roediger Lajos m. kir. áll. főgym. tanár a vizsg. biz. tagja.

Felelős szerkesztő:

SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

ASSICURAZIONI GENERALI 1894. ÉVI MÉRLEGE.

BEVÉTEL.

Nyereség- és veszteség-számla az A mérleghez (1894).

KIADÁS.

A tétel neve	Üzlet						Vagyon						Összes					
	b e v é t e l e k						k i a d á s o k						Összes					
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
Tűzbiztosítási ág:																		
Díjtartalék a múlt évről	8500201	87																
Függő károk tartaléka a múlt évről	440784	87																
Díj a törlesztések levonásával	7988649	81																
Kötvényilletékek	807235	35	11216851	70									11216851	70				
Szállítmánybiztosítási ág:																		
Díjtartalék a múlt évről	298094	79																
Függő károk tartaléka a múlt évről	555436	14																
Díj a törlesztések levonásával	1536129	54																
Kötvényilletékek	7255	34	2327805	78									2327805	78				
Jégbiztosítási ág:																		
Díjtartalék a múlt évről	10198	—																
Függő károk tartaléka a múlt évről	1782	64																
Díj a törlesztések levonásával	7031	46																
Kötvényilletékek	3909	26	22901	36									22901	36				
Balesetbiztosítási ág:																		
Díjtartalék a múlt évről	110649	55																
Függő károk tartaléka a múlt évről	30234	07																
Díj a törlesztések levonásával	320524	79																
Kötvényilletékek	4883	58	472291	94									472291	94				
Tőkeelhelyezések jövedelme:																		
a) Jelzálogkövetelések	4000	—																
b) Értékre adott előlegek	1165	90																
c) Állam- és más értékpapírok	208974	67																
d) Kamatok váltószámításból, folyó számlától	18250	53																
e) Ingatlan bírok	52803	97					285195	07					285195	07				
A tűzbiztosítási ágba befoglalvák a tükör- üveg biztosításban elért eredmények.																		
Összesen	14039850 78						285195 07						14325045 85					

Nyereség- és veszteség-számla a B mérleghez. — Életbiztosítási osztály (1894).

1. Díjtartalék a múlt évről	39757609 91																		
2. Tartalék függőben levő károkra	1390695 25	18366914 66				38366914 66													
3. Díjbevételek	6325137 16	438100 34				438100 34													
4. Kötvényilletékek	120884 42	6889464 42				6889464 42													
5. Díjtartalék átadott visszabiztosításokra		84691 76				84691 76													
6. Elhelyezett tőkék jövedelme:		1487926 24				1487926 24													
a) Jelzálog követelések	81918 28																		
b) Értékre adott előlegek	1879 25																		
c) Állam- és más értékpapírok	1424892 69																		
d) Folyó számlák kamatai	4097 24																		
e) Városi ingatlanok	191445 39																		
f) Életbiztosítási kötvényekre adott előlegek	201507 68																		
összesen	1907550 43					1601587 80													
miből is levonva a tartalék rendes jutalékát	1601587 80	1601587 80				1601587 80													
marad	305962 64					305962 64													
7. Nyereség különféle értékesítések folytán						17144 57													
Összesen	48968694 22						823107 21						49791801 43						

VAGYON.

Az ASSICURAZIONI GENERALI vagyonállása 1894. december 31-én.

TEHER.

Folyó szám	A tétel neve	A		B		Összesen		Folyó szám	A tétel neve	A		B		Összesen					
		frt	kr	frt	kr	frt	kr			frt	kr	frt	kr	frt	kr				
1	A részvényesek adólevelei a tőke be nem fizetett részéről	1837500		1837500		3675000		2	Alapítók	2625000		2625000		5250000					
2	Ingatlan bírok							3	Törlesztett nyereségtartalék	1312500		1312500		2625000					
	Levonva az ingatlan tartalékot							4	Tartalékalap az értékpapírok árfolyam ingadozásának fedezésére	1027514	77	1254496	67	2282011	44				
	a) Városi ingatlanok			4297000		4297000		5	Díjtartalék még érvényben levő biztosításokra	40000		40000		80000					
	b) Mezőgazdasági birtokok							6	Tartalék bejelentett, de december 31-én még ki nem fizetett károkra:										
8	Gazdasági termények	1277600				1277600		a) az A mérlegben	2892067	74			2892067	74					
4	Építési alatt álló intézeti ház Prágában	126654	75			126654	75	b) az B mérlegben			4320040	50	4320040	50					
5	a) Kölcsönök a társaság életbiztosítási kötvényeire			488701	42	488701	42	7	Ostfalukal az életbiztosításban nyere-	658216	61			658216	61				
	b) Jelzálog által biztosított, a felek halálakor felveendő tőkék			4500		4500		8	haláleset bizt. vagyis biztosítás			382741	22	382741	22				
6	Kamatkozó jelzálogilag biztosított tőke-kölcsönök ingatlanokra							9	frt 348065.34					348065.34					
	a) folyó	1688764	85			1688764	85	10	frt 852569.90					852569.90					
	b) hátralékos	2509	02			2509	02	11	A hivatalnokok ellátási pénztárának vagyona	651729	60			651729	60				
7	Kölcsönök letéteményezett állam és más értékpapírokra	41340	79	10973	72	52314	51	12	Jelzáloghitelezők	958514	40	43560	24	1002074	64				
8	Állam- és más értékpapírok	4330076	76	34409005	81	38739081	57	13	Egyenleg a visszabiztosítottok számláján	42841		2409	08	44740	08				
9	Folyó kamatok	79063	14	202101	38	281164	52	14	Egyenleg az intézet főköjainak számláján	625409	68	113583	24	738992	92				
10	Váltók a társaságban	281735	02			281735	02	15	a) Hitelezők különböző címeken	1232140		685188	61	1887328	61				
11	Előlegek a jelzálogosítványnak (alapsz. I. cz. e. pont)			4839	94	4839	94	16	b) Letétek kezesség és biztosíték gyanánt	526897	42			526897	42				
12	Pénzek folyó számlán különböző bankoknál és hitelintézeteknél	1524809	28	353871	62	1878680	90	17	Gidon alapítvány	5975	10			5975	10				
13	Kezesség-kezelés a triesti és velonzei igazgatóságok pénztárában	355260	57	4075	39	359335	96	18	Giard alapítvány	4977	50			4977	50				
14	Kezesség-kezelés a főköj pénztárában	78780	90	23127	69	101914	65	19	Goldschmidt alapítvány	3000				3000					
15	Maradvány a visszabiztosítottok számláiból	36508	42	1701	25	38209	67	20	Besso József alapítvány	6000				6000					
16	Maradvány az intézet főköjainak számláiból	843429	31	16470	39	859900	70	21	Calabi R. alapítvány	8000				8000					
17	Maradvány az A mérleg folyó számlájából (L. Teher)			526897	42	526897	42	22	Feloztható nyereség	440300	81	378236	11	818536	92				
18	a) Adósság különböző címeken alatti	574585	62	218599	33	793184	56												
	b) Adósság jelzálog kölcsönökre hátralékos kamatokkal	1000		4566	13	5566	13												
	c) Letétek kezesség és biztosíték gyanánt	122140		635188	61	757328	61												
	d) Letétek Goldschmidt alapítvány	3000				3000													
	e) Besso József alapítvány	6000				6000													
	f) Calabi R. alapítvány	3000				3000													
19	Díjtartalék átadott életbiztosításokra																		
20	Butorzat és vásárlások a társaság összes hivatalában, cégtáblák, papír- és nyomtatvány az összes rakományban			1487926	24	1487926	24												
21	Előlegesen jutalékok és szervizelési költségek																		
	Összesen	18055184 68						50689442						63744926 68					

A os. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Triestben.
Besso József, Besso M., Dr. Bozza Camilla, Br. Bruck Ottó, Romanin-Jacur Manó, Br. Morpurgo Jozsef, Segré V.
 A vezérigazgató: **Ricchetti Odón.**
 Magyarországi vezérigazgató: **HEGEDÜS SÁNDOR**, igazgató-tanácsos. **ROTT JÓZSEF**, főnök.
 Az intézet hivatalos helyisége Budapestben, Dorottya-utca 10. sz., az intézet saját házában.

Bővebb zárszámadási jelentések az alanti főigazgatóknál kaphatók. Ugyanott felvilágosítások a legnagyobb készséggel adnak és élet-, tűz-, szállítmány- és üvegbiztosítások az ASSICURAZIONI GENERALI jégbiztosítások a MAGYAR JÉG- és VIZONBIZTOSÍTÓ RÉSZV. TÁRSASÁG és baleset elleni biztosítások az ELSŐ O. ÁLT. BALESET ELLEN BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG számára a legelőnyösebb feltételek és legolcsóbb díjak mellett fogadtatnak el.
 A szabadkai főigazgató: **LÓWY M. L.**

Bessits Vuozze, ezelőtt Dr. Petrovisco D. nyomdaja Szabadka, Gőzfürdő-utca, Csajkás-téle házában.